

Selekcijsko tekmovanje s področja zgodovine za učenke in učence 8. in 9. razreda
osnovne šole

**DANAŠNJE SLOVENSKO OZEMLJE NA PREHODU IZ SREDNJEGA V
ZGODNJI NOVI VEK**

ŠOLSKO TEKMOVANJE

4. 12. 2025

Naloga	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9	10.	11.
Možno št. točk	5	5	5	4	4	4	5	5	4	5	4
Doseženo št. točk											

Ime in priimek ali šifra tekmovalke/-ca: _____

Draga tekmovalka, dragi tekmovalec!

V pripravah na letošnje šolsko tekmovanje s področja zgodovine si poglobil/poglobila in razširil/razširila znanje o vsakdanjem življenju na prehodu iz srednjega v zgodnji novi vek na Slovenskem.

Naloge v pisnem preizkusu znanja pozorno preberi, razmisli in jih reši.

Piši z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Če se zmotiš, odgovor prečrtaj in napiši na novo.

Pisni preizkus znanja obsega 11 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežeš, je 50.

Čas reševanja je 60 minut.

Želimo ti veliko uspeha.

Državna tekmovalna komisija

1. naloga (5 točk)

5	
---	--

Reši nalogo.

Na prehodu iz srednjega v novi vek je bila družba še vedno razslojena.

a) Pojasni, zakaj družbeni ugled ni bil vedno v skladu s premoženjskim položajem posameznika. (1 točka)

b) Neskladje med premoženjem in stanom so urejali z oblačilnimi predpisi. Česa meščani nikakor niso smeli nositi? (1 točka)

c) Barve tkanin so imele poseben pomen v oblačilnih predpisih, ki so veljali za plemiški stan. Razloži, kaj sta pomenili zelena in modra barva. (2 točki)

ZELENA BARVA: _____

MODRA BARVA: _____

č) Kateri oblačilni predpis je v novem veku veljal za kmečka oblačila, ki so bila narejena iz sukna? (1 točka)

2. naloga (5 točk)

5	
---	--

Reši nalogo.

Vzgoja plemiških otrok se je razlikovala po spolu in načrtovanih poklicih.

a) Napiši tri dejavnosti, v katerih se je uril odraščajoči plemiški fant na domačem gradu. (1 točka)

b) Sestavni del njegove domače vzgoje je bil tudi uk v branju, pisanju in računanju. Kdo ga je poučeval? (1 točka)

c) Pri štirinajstih letih so plemiškega fanta običajno poslali službovat k mogočnejšemu gospodu, pri katerem je skrbel za njegovo orožje in konje ter ga spremljal na turnirjih. Poimenuj njegovo službo. (1 točka)

č) Da se posest ne bi drobila, jo je dedoval eden od potomcev. Kaj se je zgodilo z drugimi plemiškimi sinovi?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

- A Živeli so na gradu in sodelovali pri viteških turnirjih in dvornih slovesnostih.
- B Starši so jih usmerili v duhovne poklice, v katerih so bili preskrbljeni z donosnimi cerkvenimi službami.
- C Skrbeli so za upravljanje posesti in varovanje zemljišč svojega brata.

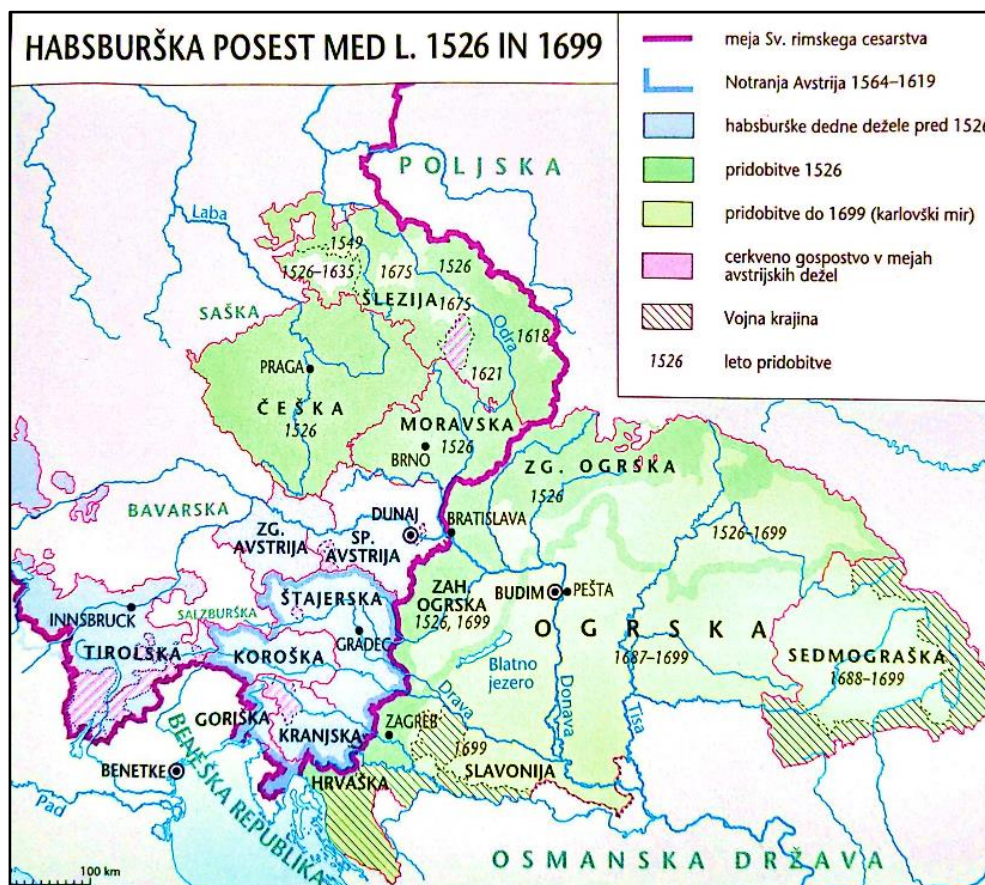
d) Opiši, kako je potekalo izobraževanje plemiških deklet. (1 točka)

3. naloga (5 točk)

5

Oglej si zemljevid in reši nalogo.

Na prehodu iz srednjega v novi vek se je za skupino habsburških dednih dežel uveljavilo ime Notranja Avstrija.

(Vir: Dolinar, F. M. idr. (2011). *Slovenski zgodovinski atlas*. Ljubljana: Nova revija, str. 113.)

a) Napiši dedne dežele, ki so predstavljale unijo Notranje Avstrije. (1 točka)

b) Napiši ime vladarja, ki je tej deželni uniji vladal med letoma 1564 in 1590. (1 točka)

c) Na danem zemljevidu obkroži ime mesta, ki je bilo središče Notranje Avstrije. (1 točka)

č) Kateri zunanji dejavnik je botroval oblikovanju Notranje Avstrije? (1 točka)

d) Pojasni, zakaj je Notranja Avstrija leta 1619 izgubila svojo avtonomnost. (1 točka)

4. naloga (4 točke)

4	
---	--

Reši nalogo.

Na izpraznjena mejna ozemlja med Notranjo Avstrijo in Osmanskim cesarstvom so fevdalci naseljevali prebivalstvo, imenovano tudi Uskoki.

a) Kaj je bil glavni razlog njihovega prihoda in katero nalogo so morali opravljati? (2 točki)

b) Pojasni, zakaj na Štajerskem naselitve Uskokov niso bile tako obsežne kot na Kranjskem. (1 točka)

c) Uskoki so imeli poseben privilegiran položaj, ki se je razlikoval od položaja ostalih prebivalcev. Razloži, v čem se je razlikoval. (1 točka)

5. naloga (4 točke)

4

Preberi besedilo in reši nalogo.

»V letu 1476 so na predvečer sv. Margarete (=11. julij) prišli Turki, njih polpeti tisoč (=4500) navzgor do Krke, mimo Brežic, a niso mogli preko vode; tam so taborili dan in noč. Potem so šli proti Pleterjam; tam so taborili štiri dni in medtem napadli pristavo, a je niso zavzeli. Nato so šli pred Novo mesto in proti Cerknici, Postojni, na Kras in se preko Vipave približali Goriški. /.../ Vse vprek so požigali in prebivalcem delali škodo. Zatem jih je nekaj prišlo pred Ljubljano, tu so požgali župnijsko cerkev sv. Petra /.../.«

(Vir: Cvirn, J. idr. (1999). *Ilustrirana zgodovina Slovencev*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 128.)

a) Napiši namen osmanskih vpadov na današnje slovensko ozemlje v drugi polovici 15. stoletja. (1 točka)

b) Iz besedila razberi, kateri zgodovinski deželi na zahodni meji današnjega slovenskega ozemlja so se približale osmanske enote. (1 točka)

c) Kaj lahko sklepaš o obrambi slovenskih dežel v tistem času? (1 točka)

č) Katerega leta so osmanske enote prvič vdrle na današnje slovensko ozemlje?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom. (1 točka)

A Leta 1408.

B Leta 1415.

C Leta 1418.

6. naloga (4 točke)

4	
---	--

Reši nalogo.

Čeprav se je po letu 1483 pritisk osmanske vojske na današnje slovensko ozemlje nekoliko omilil, so se vdori še vedno nadaljevali.

a) V času katerega sultana je moč Osmanskega cesarstva dosegla svoj višek? (1 točka)

b) Ob kateri priložnosti oz. dogodku je slovensko prebivalstvo edinkrat videlo osmansko vojsko na čelu z omenjenim sultanom? (1 točka)

c) Pojasni, kdo so bili akindžije. (1 točka)

č) Po nekaj več kot stoletje trajajočem obleganju in zavojevanju Jugovzhodne in Srednje Evrope so Osmani doživeli odločilni poraz na kopnem. Poimenuj mesto, kjer se je ta bitka odvila. (1 točka)

7. naloga (5 točk)

5	
---	--

Reši nalogo.

Na današnjem slovenskem etničnem prostoru je nastalo več kot 300 taborov.

a) Napiši dva namena gradnje taborov. (2 točki)

b) Razloži, zakaj so se kmetje lahko pravočasno umaknili v tabore kljub hitremu prodoru osmanske vojske. (1 točka)

c) Zakaj so meščani pogosto nasprotovali gradnji taborov? (1 točka)

č) Zakaj so tabori od konca 16. stoletja začeli izgubljati svojo vlogo? (1 točka)

8. naloga (5 točk)

5	
---	--

Preberi besedilo, oglej si sliko in reši nalogo.

»Leta 1478 so se zbrali kmetje iz Ziljske doline in sosednjih krajev in napravili »punt« ... ki se je bliskoma razširil. »Kmečka zveza je narastla, kakor potočič ob hudi uri«, piše Unrest.«

(Vir: Cvirn, J. idr. (1999). *Ilustrirana zgodovina Slovencev*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 133.)

(Vir: Cvirn, J. idr. (1999). *Ilustrirana zgodovina Slovencev*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 133.)

a) O katerem kmečkem uporu govori dano besedilo? (1 točka)

b) Zakaj lahko sklepamo, da dana slika prikazuje sprejemanje novih članov v kmečko zvezo? (1 točka)

c) Napiši dva razloga, zaradi katerih so se kmetje povezali v kmečko zvezo. (2 točki)

č) Zakaj je bilo okoli 600 upornih kmetov hitro poraženih? (1 točka)

9. naloga (4 točke)

4	
---	--

Reši nalogo.

Osrednja osebnost slovenskega protestantizma je bil Primož Trubar. Je utemeljitelj slovenskega knjižnega jezika in avtor prvih dveh slovenskih tiskanih knjig.

a) Kje se dandanes hrani edini ohranjeni izvod Abecednika? (1 točka)

b) Zakaj je bilo srečanje Primoža Trubarja in Petra Pavla Vergerija v Ulmu odločilnega pomena za razvoj slovenskega knjižnega jezika? (1 točka)

c) Katekizem in Abecednik sta napisana za dve različni skupini bralcev. Na podlagi česa lahko to trdimo? (1 točka)

č) Razloži, zakaj je bila novodobna izdaja Katekizma dvojezična. (1 točka)

10. naloga (5 točk)

5

Reši nalogo.

Slovenci v Prekmurju so v političnem in upravnem smislu živeli popolnoma ločeno od svojih rojakov na zahodnem bregu Mure.

a) Poimenuj kraljestvo, v katerem so Prekmurci živeli na prehodu iz srednjega v novi vek. (1 točka)

b) V Prekmurju so si protestantje izbojevali več pravic. Razloži, zakaj. (1 točka)

c) Napiši največji književni dosežek prekmurskih protestantov in avtorja tega dela. (2 točki)

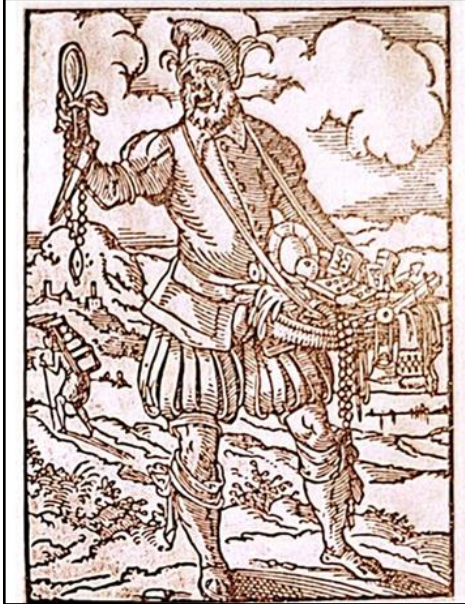
č) Zakaj je bilo Prekmurje konec 17. stoletja revnejše in manj razvito kot ostale slovenske dežele? (1 točka)

11. naloga (4 točke)

4

Oglej si sliko in reši nalogo.

Gospodarske dejavnosti v zgodnjem novem veku so bile raznolike.

a) Na sliki je prav posebna dejavnost, ki je bila značilna za območje Ribnice in Kočevja. Poimenuj jo. (1 točka)

(Vir: Cvirn, J. idr. (1999). *Ilustrirana zgodovina Slovencev*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 139.)

b) Razloži, kako so fevdalci v okviru podeželske trgovine v posle vključevali podložnike. (1 točka)

c) Katero trgovsko blago so kmečki tovarniki najpogosteje tihotapili? (1 točka)

č) S katero obrtjo so se ukvarjali v Borovljah na Koroškem? (1 točka)
